

MONITORRAPPORTAGE “ZWOLLE ZONDER AFVAL” 0-METING 2022

ROVA, maart 2023

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding.....	3
2	Ontwikkeling aanbod restafval	5
3	Ontwikkeling aanbod grondstoffen	6
4	Specifieke afval- en grondstoffenstromen	9
5	Ontwikkeling bijplaatsingen/dumping en kwaliteit grondstoffen	11

1 INLEIDING

Op 1 januari 2023 heeft de gemeente Zwolle een tarief op restafval ingevoerd. Deze beleidswijziging is het laatste uit te voeren onderdeel van het Uitwerkingsplan Grondstoffenplan 2017-2020 ("Zwolle zonder Afval"). De gemeente wil in 2023 het effect van deze maatregel(en) monitoren. Deze rapportage is de eerste in een reeks en brengt de uitgangssituatie over 2022 in kaart.

1.1. UITWERKINGSPLAN GRONDSTOFFENPLAN 2017-2020

Het hoofddoel van het Uitwerkingsplan Grondstoffenplan 2017-2020 is om de landelijke ambitie van 100 kilo restafval per inwoner per jaar te realiseren; een doel zoals vastgelegd in het landelijke programma van Van Afval naar Grondstof (VANG). Omdat dit doel in 2020 nog niet was gerealiseerd, is het Grondstoffenplan met een aantal jaar verlengd.

Het Uitwerkingsplan GGP bestaat uit drie sporen:

1. Faciliteren: alle inwoners van Zwolle in staat stellen om hun afval te scheiden.
2. Motiveren: inwoners stimuleren om afval te scheiden via voorlichting en educatie.
3. Belonen: inwoners die goed afval scheiden financieel belonen.

De afgelopen jaren is vooral ingezet op het faciliteren en motiveren van alle inwoners om afval te scheiden, o.a. door de invoering van een gft-emmerinzameling in compacte buurten zoals Assendorp en het invoeren van een pmd-zakkeninzameling bij de kleinschalige hoogbouw. Ook zijn er enkele voorzieningen 'gelimiteerd' om o.a. het oneigenlijk gebruik ervan tegen te gaan, zoals de instelling van een limiet van 500 kilo per huishouden per jaar op het te brengen grof huishoudelijk afval naar het milieubrengstation.

De invoering van het tarief op restafval valt onder het derde spoor en vormt de laatste actie van het huidige grondstoffenplan. Het tarief op restafval houdt in dat voor Zwollenaren per 1 januari 2023 de afvalstoffenheffing is opgesplitst: een vast deel waarvan de hoogte afhankelijk is van de grootte van het huishouden (een- of meerpersoons) en een variabel deel waarvan de hoogte afhankelijk is van de hoeveelheid aanbiedingen restafval die een huishouden doet.

1.2. DOEL EN OPZET MONITOR

De gemeente Zwolle wil in 2023 de effecten van deze maatregelen monitoren. Dit met als doel om met regelmaat inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het beoogde resultaat: 100 kilo restafval per inwoner per jaar. Gedurende 2023 wordt ieder kwartaal een monitorrapportage opgesteld. Dit document is de eerste in deze reeks en brengt de uitgangssituatie in kaart (0-meting). Het dient als basis om de resultaten en effecten van de tariefsinvoering vanaf 1 januari 2023 te duiden. De focus ligt in dit onderhavige document op geheel 2022. Waar beschikbaar en relevant worden gegevens uit eerdere jaren meegenomen.

Deze monitor geeft inzicht in de ontwikkeling van de hoeveelheid restafval per inwoner. Er wordt hierbij zowel naar fijn huishoudelijk restafval gekeken als grof huishoudelijk restafval. Omdat het aanbod restafval

samenhangt met het goed scheiden van grondstoffen, brengt de monitor ook de ontwikkeling van het aanbod van grondstoffen in beeld, van zowel enkele haal- als brengvoorzieningen. Tot slot gaat de monitor ook in op enkele te verwachten (ongewenste) neveneffecten van de maatregelen, namelijk een mogelijke stijging van de hoeveelheid bijplaatsingen en dumpingen en een mogelijke de vervuiling van grondstoffen.

De monitor richt zich *niet* op financiële resultaten van de tariefsinvoering. Ook worden de logistieke consequenties voor de bedrijfsvoering van ROVA (inzamelaar) buiten beschouwing gelaten.

1.3. LEESWIJZER

Na deze inleiding gaat **Hoofdstuk 1** in op het aanbod van de hoeveelheid fijn en grof restafval per inwoner.

Hoofdstuk 2 monitort de resultaten op grondstoffen. **Hoofdstuk 3** brengt de ontwikkeling van enkele specifieke afvalstromen in kaart zoals het aanbod bij de GRIP-wagen. **Hoofdstuk 4** gaat specifiek in op de mogelijke (ongewenste) effecten van de maatregelen op bijplaatsingen en kwaliteit grondstoffen. In de, bij deze monitorrapportage gevoegde oplegnotitie worden enkele conclusies getrokken en eventuele aanbevelingen gedaan voor het vervolg.

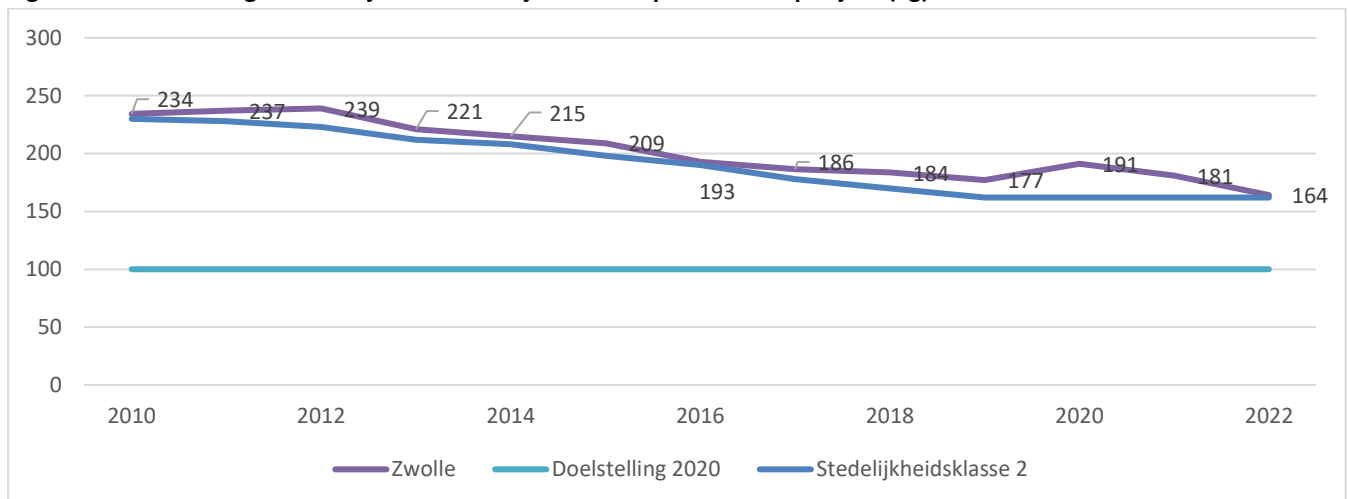
2 ONTWIKKELING AANBOD RESTAFVAL

Dit hoofdstuk zet uiteen hoe de hoeveelheid (fijn en grof) huishoudelijk restafval per inwoner per jaar zich heeft ontwikkeld tot de invoering van het tarief op restafval in Zwolle per 1 januari 2023.

2.1. FIJN HUISHOUELIJK RESTAFVAL

De gemeente Zwolle zet met verschillende grondstoffenplannen al enige jaren in op het reduceren van de hoeveelheid restafval¹. **Figuur 1** laat zien dat een dalende trend in het aanbod fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar vanaf 2012 is ingezet, van 239 kilo per inwoner per jaar in 2012 naar 164 kilo in 2022. Daarmee ontwikkelt Zwolle zich min of meer in lijn met andere gemeenten uit stedelijkheidsklasse 2.

Figuur 1: Ontwikkeling aanbod fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar (kg)

2.2. GROF HUISHOUELIJK RESTAFVAL

Naast fijn huishoudelijk restafval bieden inwoners ook grof huishoudelijk afval aan². Inwoners kunnen hun grofvuil laten ophalen door ROVA (1 x per jaar kosteloos) en tot 500 kilo kosteloos per jaar brengen naar het milieubrengstation. Onderstaande tabel brengt de ontwikkeling van het aanbod grof huishoudelijk afval in beeld. De tabel laat zien dat het aanbod licht is gedaald sinds 2012, maar met een piek in 2020 van 49 kilo per inwoner per jaar als gevolg van de corona-lockdowns toen inwoners massaal hun huizen en zolders gingen leegruimen.

Tabel 1: Ontwikkeling aanbod grof huishoudelijk afval per inwoner

	2012	2014	2016	2018	2020	2022
Zwolle	44	40	39	43	49	39

¹ Onder fijn huishoudelijk restafval wordt verstaan afval dat bij huishoudens vrij komt, dat niet via een grondstoffenvoorziening (voor bijvoorbeeld gft of pmd) wordt aangeboden en klein genoeg is om via een huisvuilzak in een ondergrondse container of via een mini-container kan worden aangeboden.

² Grof huishoudelijk afval is dat afval dat (normaliter) te groot is voor ontdoening via een huisvuilzak in een ondergrondse container of mini-container. Denk aan meubels, matrassen, tapijt.

3 ONTWIKKELING AANBOD GRONDSTOFFEN

Dit hoofdstuk brengt de ontwikkeling in kaart van het aanbod van de grondstoffen pmd, gft en opk alsmede het daaruitvolgende scheidingspercentage.

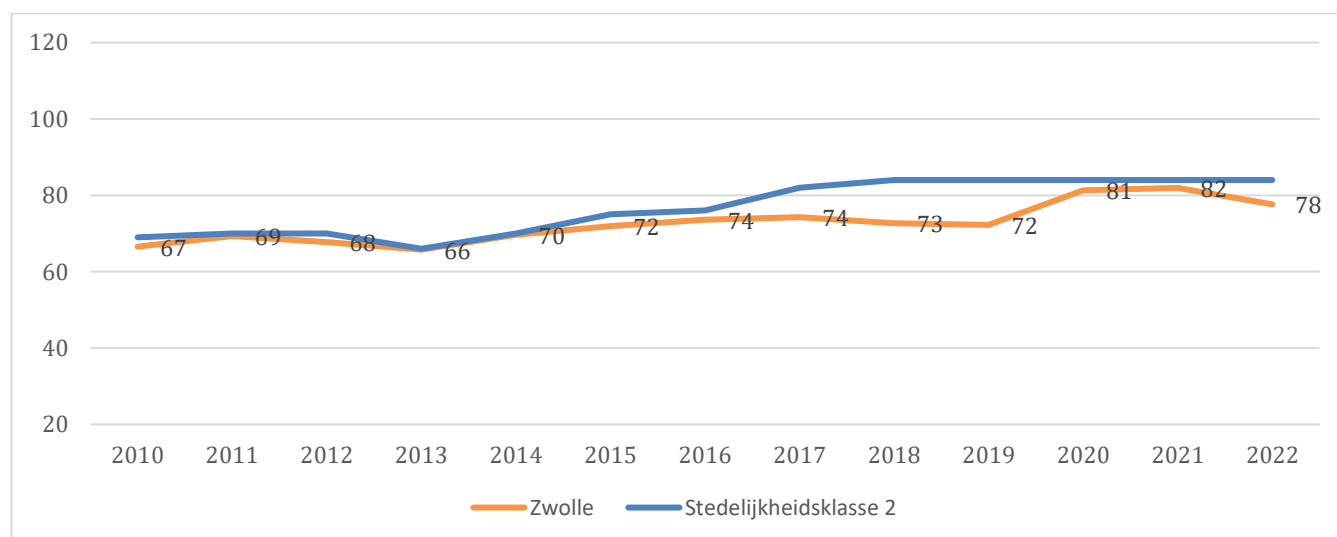
3.1. PMD, GFT, OPK PER INWONER GEMEENTEBREED

Een reductie van de hoeveelheid restafval kan worden gerealiseerd door het beter scheiden van grondstoffen³. De laatste jaren heeft de gemeente Zwolle in het kader van spoor 1 (faciliteren) van het Grondstoffenplan 2017-2020 flink geïnvesteerd in de bieden van de mogelijkheden voor inwoners voor het scheiden van grondstoffen. Eerst via 'omgekeerd inzamelen' bij de laagbouw, waarbij de grondstoffen pmd, gft en opk aan huis worden opgehaald en het restafval wordt gebracht naar ondergrondse verzamelcontainers. En later via het faciliteren van de hoogbouw en compacte buurten voor met name scheiding van pmd en gft dat eind 2022 is afgerond.

Aanbod gft

Figuur 2 laat zien dat in 2022 78 kilo gft per inwoner is ingezameld. Dit is een daling t.o.v. eerdere jaren. Deze daling is echter minder sterk dan in veel andere ROVA-gemeenten wat er op kan duiden dat een deel van de daling wordt gecompenseerd door een toename van de inzameling van gft bij hoogbouw en compacte buurten. Specifiek bij gft geldt dat de weersomstandigheden van invloed kunnen zijn op de hoeveelheid aangeboden tuinafval.

Figuur 2: Ontwikkeling aanbod gft

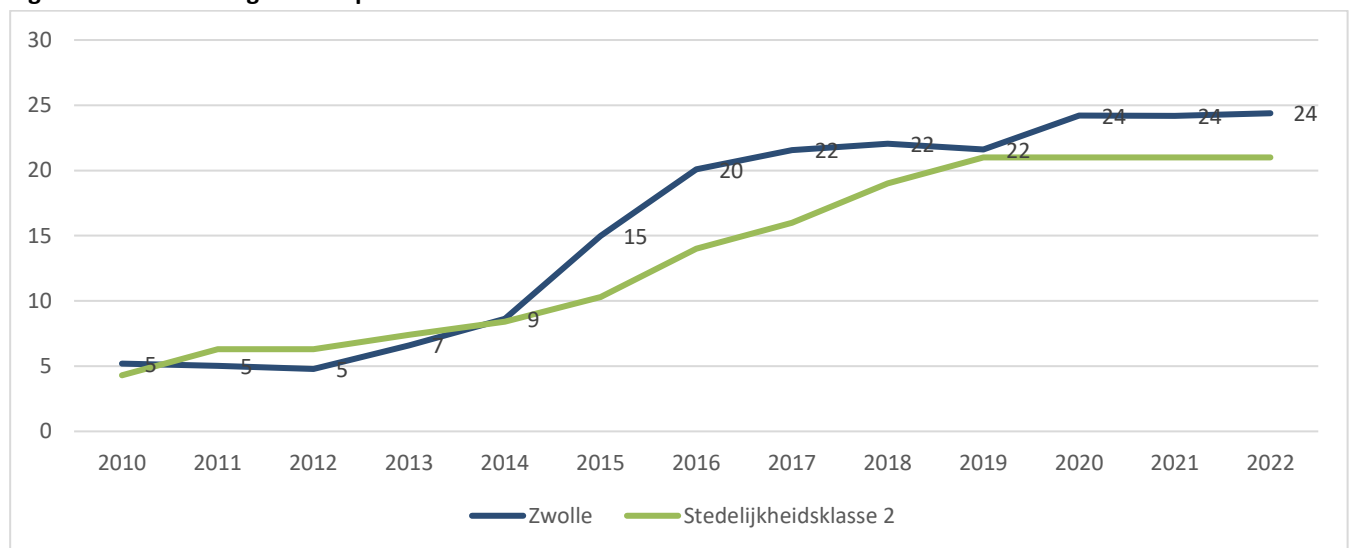

³ Een andere manier om de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar te reduceren is door minder afval in totaal te produceren als inwoner. Dit is geen onderdeel van deze rapportage omdat een deel van het afval waar inwoners zich van ontdoen niet geregistreerd wordt door ROVA, doordat bijvoorbeeld inwoner bouwafval afvoeren via commerciële kanalen.

Aanbod pmd

In 2022 is 24 kilo pmd per inwoner ingezameld. Dit is hoger dan het ingezamelde pmd in vergelijkbare gemeenten uit stedelijkheidsklasse 2. In de meeste ROVA-gemeenten is in 2022 minder pmd ingezameld dan in de jaren ervoor; dus ook hier lijkt de daling in Zwolle beperkt te zijn gebleven door een toename van het aanbod via de hoogbouw en compacte bouw die in 2022 zijn gefaciliteerd.

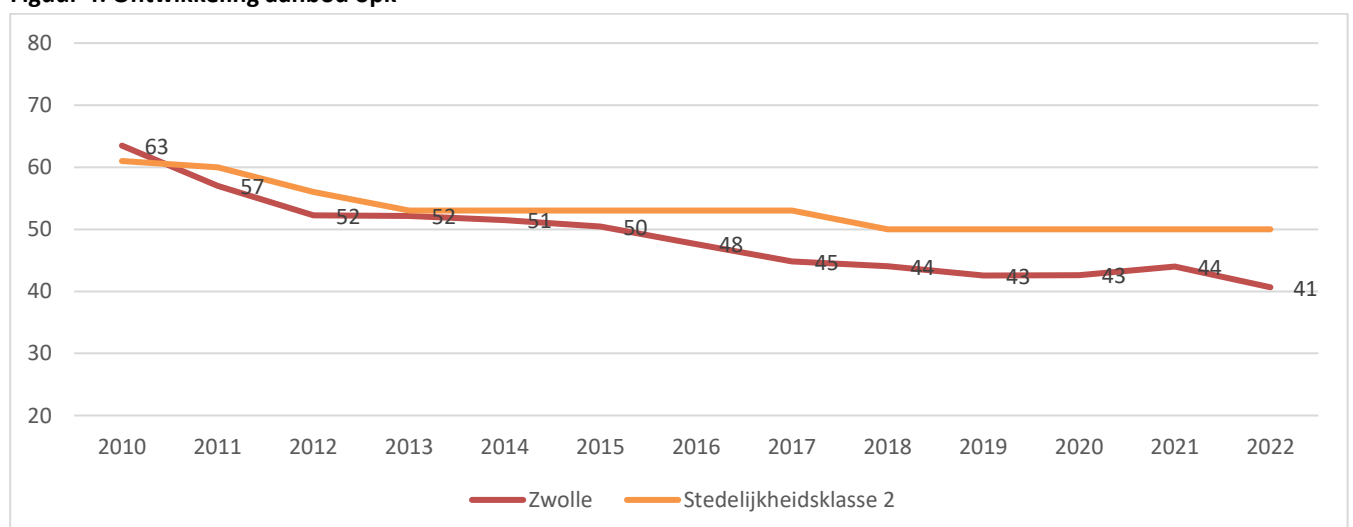
Figuur 3: Ontwikkeling aanbod pmd

Aanbod opk

De hoeveelheid ingezameld opk is in 2022 gedaald ten opzichte van eerdere jaren. Er wordt in Zwolle veel minder oud papier en karton ingezameld dan in vergelijkbare gemeenten in stedelijkheidsklasse 2. ROVA-breed is het aanbod van opk ook gedaald.

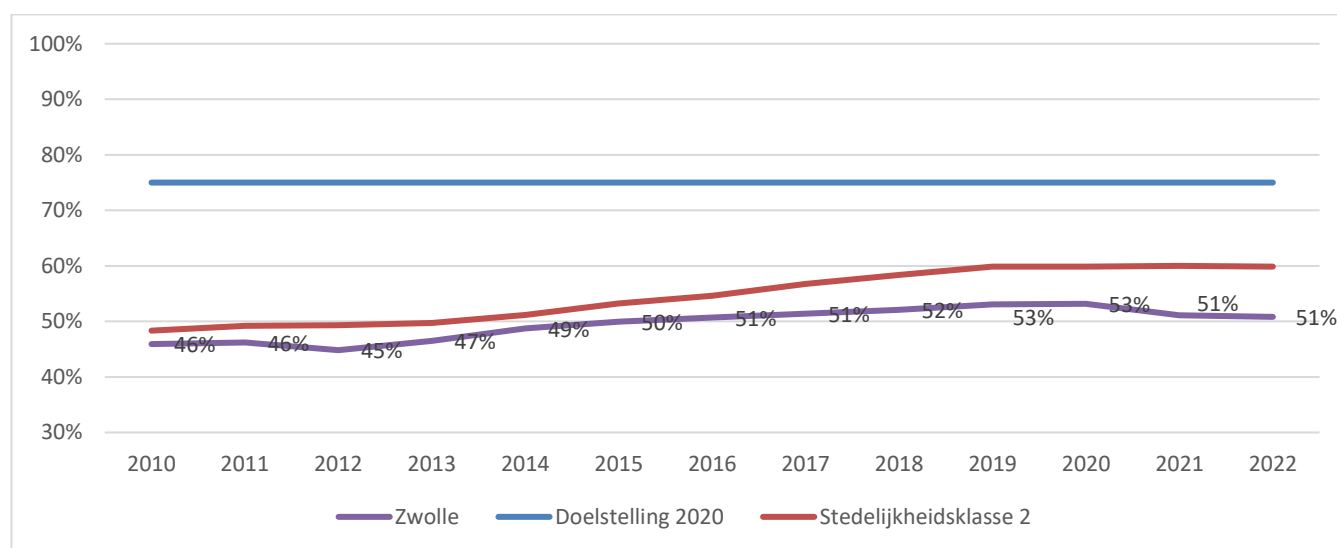
Figuur 4: Ontwikkeling aanbod opk

3.2. SCHEIDINGSPERCENTAGE

Figuur 5 laat het scheidingspercentage zien. Het scheidingspercentage⁴ schommelt al jaren net boven de 50%; een beduidend lager percentage dan het scheidingspercentage van vergelijkbare gemeenten in stedelijkheidsklasse 2 (rond de 60%).

Figuur 5: Ontwikkeling scheidingspercentage

⁴ Het scheidingspercentage geeft de verhouding weer tussen de hoeveelheid ingezameld restafval die moet worden verbrand en de hoeveelheid ingezamelde grondstoffen die (potentieel) kan worden hergebruikt of gerecycled.

4 SPECIFIEKE AFVAL- EN GRONDSTOFFENSTROMEN

Dit hoofdstuk zet de ontwikkeling van het aanbod van enkele specifieke afvalstromen uiteen.

4.1. Ontwikkeling aanvragen en aanbod (kg) tuinzakken

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 1 april 2021 per jaar twee keer kosteloos een tuinzak aanvragen⁵. **Tabel 2** laat zien dat de hoeveelheid aangevraagde tuinzakken per kwartaal sindsdien is gedaald. Gemiddeld is in 2021 (exclusief Q1) 137 kilo per tuinzak aangeboden. In 2022 is dit 119 kilo.

Tabel 2: Ontwikkeling aantal aanvragen en kg/per aanbieding tuinzakken

	2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal bestelde tuinzakken	5.447	2.570	3.180	3.337	2.225	2.229	2.103	2.886
Gewicht per aanbieding	79	170	119	121	83	171	97	125

4.2. Ontwikkeling aanvragen en aanbod (kg) gha haalservice

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 1 april 2021 1 keer per jaar kosteloos gebruik maken van een haalservice grof huishoudelijk afval. **Tabel 3** laat zien dat het aantal aanvragen sindsdien schommelt tussen de 2000 en 2400 aanvragen per kwartaal. Het aanbod per aanbieding ligt gemiddeld rond de 160 kilo.

Tabel 3: Ontwikkeling aantal aanvragen en kg/per aanbieding gha haalservice

	2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Aantal aanvragen gha	4188	2287	2417	2173	2.170	2.229	1.971	2.128
Gewicht per aanbieding	115	185	165	141	166	154	159	153

4.3. Ontwikkeling aanbod afval MBS

Inwoners kunnen afval brengen naar het milieubrengstation van ROVA. Onderstaande tabel laat zien dat dit aanbod flink is gedaald. Deze daling is veroorzaakt door de limitering van het kosteloos brengen van grof huishoudelijk afval naar 500 kilo per huishouden per jaar per april 2021.

Tabel 4: Ontwikkeling aanbod afval MBS (t)

	Q1	Q2	Q3	Q4	Totaal
2021	2.925	2.231	2.163	1.820	9.016
2022	1.908	1.947	1.902	1.729	7.426

⁵ Inwoners van de zogeheten compacte buurten – waar de inzameling van gft via de 20l-emmer verloopt en niet via een 140/240l-minicontainer – kunnen daarnaast 6 keer per jaar kosteloos een kleinere tuinzak aanvragen.

4.4. Ontwikkeling aanbod GHA GRIP-wagen

Inwoners van Zwolle kunnen sinds 2019 kleine hoeveelheden grof huishoudelijk afval (kosteloos) aanbieden bij de GRIP-wagen (GRondstoffen Inlever Punt). **Tabel 5** laat het aanbod per kwartaal zien over 2021 en 2022. Over de afgelopen twee jaar is het aanbod relatief stabiel met tussen de 0,3 kilo per inwoner per kwartaal (dus zo'n 1,2 kilo per inwoner per jaar).

Tabel 5: Ontwikkeling aanbod gha GRIP-wagen (kg)

	2021				2022			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Kg totaal	41.225	46.627	41.577	41.797	45.545	43.081	44.616	45.895
Kg per inwoner	0,318	0,359	0,32	0,322	0,349	0,33	0,341	0,3512

4.5. Ontwikkeling aanvragen en aanbod luiers en incontinentiemateriaal

In november 2022 is de gemeente Zwolle, in het kader van het flankerend beleid bij de invoering van het tarief op restafval, een inzameling van luiers- en incontinentiemateriaal gestart. Inwoners kunnen zich bij ROVA aanmelden voor het storten van dit materiaal op speciale luiercontainers. Einde Q4 zijn 3.530 huishoudens aangesloten op de luiercontainers. Het ingezamelde luier- en incontinentiemateriaal wordt als restafval verbrand vanwege een tekort aan verwerkingscapaciteit.

Tabel 6: Ontwikkeling aanvragen en aanbod (t) luiers- en incontinentiemateriaal

	Q4 2022
Aantal koppelingen	3.530
Tonnages	5,37

5 ONTWIKKELING BIJPLAATSINGEN/DUMPINGEN EN KWALITEIT GRONDSTOFFEN

Dit hoofdstuk brengt de uitgangssituatie in 2022 in kaart van de hoeveelheid dumpingen en bijplaatsingen alsmede de kwaliteit van de ingezamelde grondstoffen (gft en pmd).

5.1. BIJPLAATSINGEN EN ILLEGALE DUMPINGEN

Tabel 7 laat de ontwikkeling zien van het aantal bijplaatsingen en dumpingen⁶. In totaal is sprake van bijna 11.000 meldingen over geheel 2022. Gemiddeld is ongeveer 70% hiervan een bijplaatsing en 30% een dumping.

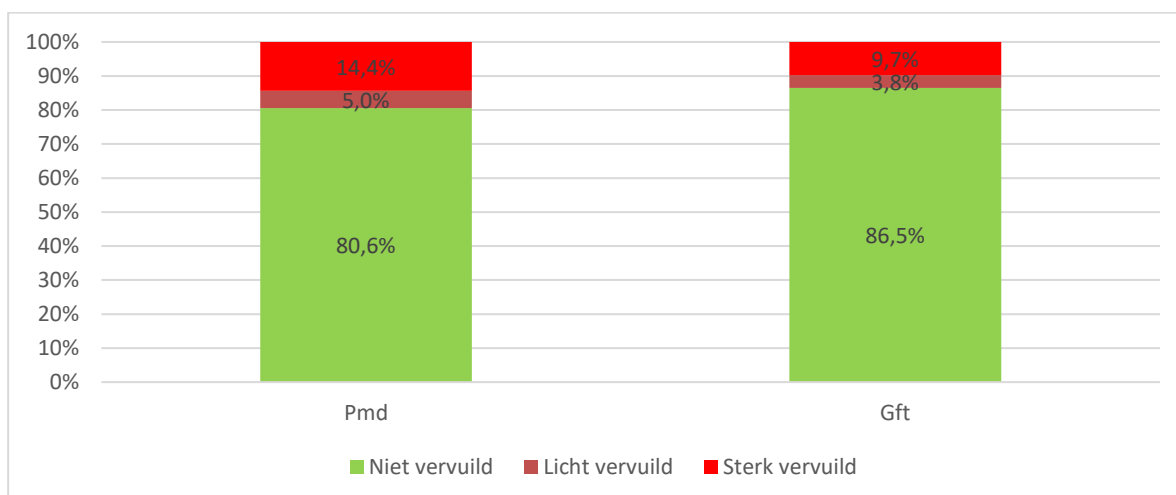
Tabel 7: Ontwikkeling aantal bijplaatsingen en illegale dumpingen (kg)

	Q1	Q2	Q3	Q4	Totaal
Bijplaatsingen	1.478	1.939	1.934	1.712	7.063
Dumpingen	1.001	858	902	876	3.637
Totaal	2.479	2.797	2.836	2.588	10.700

5.2. KWALITEIT GRONDSTOFFEN

In 2022 zijn zogeheten ‘voorloopcontroles’ uitgevoerd op het aangeboden pmd en gft. Het doel hiervan is om inzichtelijk te krijgen hoeveel mini-containers goed worden aangeboden – d.w.z. aangeboden worden met afval dat ook daadwerkelijk in die container thuishoort. Er zijn bijna 10.000 containers gecontroleerd. Gemiddeld wordt in Zwolle 80,6% van de pmd-containers en 86,5% van de gft-containers goed aangeboden (zie **Tabel 5**).

Figuur 5: Resultaat controles gft- en pmd mini-containers

⁶ Als bijplaatsing geldt al het afval dat binnen een afstand van 30 meter bij een verzamelcontainer wordt geplaatst. Een dumping is al het afval dat niet in deze buurt van verzamelvoorzieningen wordt geplaatst. Met deze registratie is in de loop van het eerste kwartaal van 2022 formeel gestart.